

Remisspromemoria

Datum 2023-04-04

FI dnr 23-9797

Finansinspektionen
Box 7821
103 97 Stockholm
Tel +46 8 408 980 00
finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Ny övergripande ansats för att bedöma pelare 2-vägledningen för svenska banker

Sammanfattning

Som en följd av att EU:s nya kapitaltäckningsregelverk infördes i Sverige under 2020 och 2021 kan Finansinspektionen (FI) fastställa en så kallad pelare 2-vägledning för varje företag (nedan bank) som omfattas av tillsynslagen.

Våren 2021 beslutade FI om en metod för att bestämma pelare 2-vägledningens storlek. Denna har nu applicerats på ett 30-tal banker och har som helhet fungerat väl och ändamålsenligt. Under de två år som metoden har använts har FI dragit ett antal lärdomar och vi anser nu att det är lämpligt att göra ett antal mindre förbättringar och uppdateringar av metoden baserat på dessa lärdomar.

FI föreslår därför nya intervall, för både den riskbaserade vägledningen och bruttosoliditetsvägledningen, samt att det ska finnas en övre gräns för hur mycket utfallet från det känslighetsbaserade stresstestet kan bidra till den slutliga vägledningen. Utöver detta har beskrivningarna av själva processen uppdaterats och det har gjorts några mindre uppdateringar av stresstestmetoden.

FI avser tillämpa den nya metoden i årets översyns- och utvärderingsprocess från det datum då den uppdaterade promemorian beslutas. Det vill säga på institut som får en pelare 2-vägledning meddelad efter detta datum.
Preliminärt från den 31 maj 2023.

Innehåll

1	Bakgrund och introduktion	3
1.1	Pelare 2-vägleddningens bakgrund och syfte	3
1.2	Introduktion och bakgrund till denna promemoria	4
1.3	Rättsliga förutsättningar	5
1.4	Tillämpningsområde	6
1.5	Redaktionella frågor	7
2	Metod för att bedöma en lämplig pelare 2-vägleddning	8
2.1	Inledning	8
2.2	Övergripande ansats och process	9
2.3	Huvudsaklig stresstestmetod	10
2.4	Placering i intervall	11
2.5	Begränsning av pelare 2-vägleddningens storlek	16
2.6	Prövning av övriga bedömningsgrunder	19
3	Offentliggörande	21
3.2	Pelare 2-vägleddningens storlek	21
3.3	FI:s metoder	22
4	Förslagets konsekvenser	22
4.1	Konsekvenser för bankerna	22
4.2	Konsekvenser för FI	23

1 Bakgrund och introduktion

1.1 Pelare 2-vägledningens bakgrund och syfte

Genom EU:s bankpaket om riskreducerande åtgärder (bankpaketet) som infördes i Sverige under 2020 och 2021 ändrades regelverket för de svenska bankernas kapitalkrav.¹ Bankpaketet är ett resultat av förhandlingar på global nivå inom ramen för samarbetet i Baselkommittén för banktillsyn (Baselkommittén) och Rådet för finansiell stabilitet (FSB).

Bankpaketet ändrade EU:s kapitaltäckningsregelverk i huvudsak genom ändringar i tillsynsförordningen² samt genom ändringar i kapitaltäckningsdirektivet.³ Tillsynsförordningen är direkt tillämplig i alla medlemsstater och de nya reglerna har i huvudsak tillämpats sedan den 28 juni 2021. Ändringarna i kapitaltäckningsdirektivet har genomförts i svensk rätt i huvudsak genom lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag (tillsynslagen) och lagen (2014:966) om kapitalbuffertar (buffertlagen). Ändringarna trädde i kraft den 29 december 2020.

Genom ändringarna infördes en skyldighet för Finansinspektionen att meddela banker sin bedömning av vad som är en lämplig nivå på bankens kapitalbas för att till exempel täcka risker och hantera stressade scenarier som inte täcks av minimikraven, de särskilda kapitalbaskraven (pelare 2-kraven) och det kombinerade buffertkravet eller kravet på en bruttosoliditetsbuffert. Syftet med pelare 2-vägledningen är alltså att banken ska ha en tillräcklig kapitalbas för att täcka risker eller aspekter av risker som inte täcks av andra krav och kunna absorbera förluster vid en finansiell påfrestning. På så sätt skapas en tröskel innan överträdelser mot de olika buffertkraven medför automatiska utdelningsrestriktioner.⁴

² Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 575/2013 av den 26 juni 2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och om ändring av förordning (EU) nr 648/2012 (tillsynsförordningen).

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/36/EU av den 26 juni 2013 om behörighet att utöva verksamhet i kreditinstitut och om tillsyn av kreditinstitut, om ändring av direktiv 2002/87/EG och om upphävande av direktiven 2006/48/EG och 2006/49/EG (kapitaltäckningsdirektivet).

⁴ Ingen svensk bank omfattas av en bruttosoliditetsbuffert i pelare 1.

1.2 Introduktion och bakgrund till denna promemoria

I syfte att åstadkomma transparens, likabehandling och förutsebarhet utvecklade Finansinspektionen 2021 en metod för att bestämma pelare 2-vägledningens storlek.⁵ Den metod som FI beslutade om under våren 2021 har nu applicerats på ett 30-tal institut och har som helhet fungerat väl och ändamålsenligt. Under de två år som metoden har använts har FI dragit ett antal lärdomar och vi anser nu att det är lämpligt att göra ett antal mindre förbättringar och uppdateringar av metoden baserat på dessa lärdomar.

FI har bland annat konstaterat att nuvarande intervall inte är optimalt uppdelade. Utfallen från det känslighetsbaserade stresstestet är känsliga för den exakta kalibreringen. För vissa banker har det inneburit att den vägledning som ges av stresstestet ändras från ett år till ett annat utan att den underliggande risken i banken eller ekonomin i stort har förändrats. Med något bredare intervall för den riskbaserade vägledningen blir utfallen mindre känsliga för den exakta kalibreringen. För bruttosoliditetsvägledningen har det även visat sig att nuvarande intervall inte täcker de utfall som stresstesterna ger i tillräcklig utsträckning. Utöver detta ser FI att det finns skäl att i normalfallet begränsa den maximala storleken på den vägledning som kan ges av stresstesterna.

Därutöver har FI gjort ett antal förändringar i själva stresstestmetoden, något som återspeglas i en uppdaterad och en ny bilaga (se bilaga 1 och 2). Vad gäller metoden i övrigt ser FI att beskrivningarna av processen och de kvalitativa bedömningarna i den nuvarande metodpromemorian kan tydliggöras ytterligare.

Den metod som redogörs för i denna promemoria är en vidareutveckling av den metod som FI har tillämpat i översyns- och utvärderingsprocessen under 2021 och 2022. Vi avser tillämpa den nya metoden i översyns- och utvärderingsprocessen från det datum då den uppdaterade promemorian beslutas, det vill säga på institut som får en pelare 2-vägledning meddelad efter detta datum. Preliminärt från den 31 maj 2023.⁶

⁵ Se beslutspromemorian ”Övergripande ansats för att bedöma pelare 2-vägledningen för svenska banker” (FI dnr 20-28036), FI, 31 maj 2021.

⁶ Den nya metoden ersätter således den ansats som redogörs för i promemorian Övergripande ansats för att bedöma pelare 2-vägledningen för svenska banker, 31 maj 2020 (FI dnr 20-28036).

Både stresstestmetoden och den process som beskrivs i denna promemoria kommer sannolikt att fortsätta utvecklas över tid. Om FI i framtiden avser att tillämpa ytterligare delmetoder för att bestämma pelare 2-vägledningen eller förändra de befintliga på ett sådant sätt att utfallet påverkas materiellt och om det är relevant för flera banker kommer sådana kompletteringar även fortsättningsvis att remitteras i en särskild ordning.

Förslagen i denna promemoria avser kreditinstitut enligt definitionen i 1 kap. 2 § 7 lagen (2014:968) om särskild tillsyn över kreditinstitut och värdepappersbolag (tillsynslagen). I promemorian benämns dessa företag ”banker” eller ”institut”.

1.3 Rättsliga förutsättningar

Av 2 kap. 1c § tillsynslagen framgår att Finansinspektionen, i samband med en översyn och utvärdering av ett institut, ska bestämma lämpliga kapitalbasnivåer för institutet. Inspektionen ska underrätta institutet om skillnaden mellan dessa nivåer och kapitalbaskraven enligt tillsynsförordningen, tillsynslagen (pelare 2-kraven) och lagen om kapitalbuffertar.

Det är alltså skillnaden mellan ovan nämnda krav och den kapitalbasnivå som FI bedömer lämplig som benämns pelare 2-vägledning (eng. pillar 2 guidance eller P2G).

Som framgår av bestämmelsen ska pelare 2-vägledningen bestämmas i samband med en översyn och utvärdering av institutet (ÖUP). En översyn och utvärdering ska göras i enlighet med kapitaltäckningsdirektivets regler därom.⁷ Hur FI ska genomföra bedömningen av vilka kapitalbasnivåer som är lämpliga för ett institut är emellertid inte reglerat i någon författning. Det som i sammanhanget framgår av förarbetena till 2 kap. 1 § tillsynslagen⁸ är att vid fastställandet av en pelare 2-vägledning ska resultatet av stresstester beaktas, men även utvärderingen av andra risker som institutet är utsatt för eller kan komma att bli utsatt för. Vidare framgår att en pelare 2-vägledning ska vara institutspecifik, vilket innebär att det endast är riskerna i det enskilda institutet som ska ligga till grund för en vägledning. Vägledningen får täcka risker som omfattas av beslut om särskilt kapitalbaskrav endast i den mån den täcker aspekter av dessa risker som inte redan täcks av det

⁷ Se 9§ förordningen (2014:993) om särskild tillsyn och kapitalbuffertar

⁸ Prop. 2020/21:36, sid 113 (och av artikel 104b. i kapitaltäckningsdirektivet som 2 kap. 1 § tillsynslagen grundar sig på).

kravet. I avsaknad av närmare reglering om *hur* vägledningen ska bestämmas har FI alltså fått ett stort utrymme att utforma sina tillsynsbedömningar.

Europeiska bankmyndigheten (EBA) har utfärdat riktlinjer om gemensamma förfaranden och metoder för översyns- och utvärderingsprocessen som på lämpligt vis bör införlivas i de behöriga myndigheternas tillsynspraxis (EBA:s riktlinjer).⁹ I riktlinjerna finns även vägledning om hur pelare 2-vägledningen kan användas för att hantera de kvantitativa resultaten av stresstester.¹⁰ FI har beaktat EBA:s riktlinjer när metoden har utvecklats och kommer även att beakta dessa när metoden tillämpas.

1.4 Tillämpningsområde

En pelare 2-vägledning ska bestämmas i samband med en översyn och utvärdering av institutet. Hur ofta en ÖUP görs på ett institut beror som utgångspunkt på vilken tillsynskategori ett institut är placerat i.

FI gör årligen en tillsynskategorisering enligt EBA:s riktlinjer om översyns- och utvärderingsprocessen. Kategoriseringen omfattar svenska kreditinstitut och utländska kreditinstituts svenska filialer och görs bland annat för att visa hur FI tillämpar proportionalitet i sin tillsyn. Tillsynskategoriseringen fastställs under hösten varje år och offentliggörs på FI:s webbplats.¹¹

Kategoriseringen syftar bland annat till att ge FI underlag att bestämma frekvens och omfattning av respektive banks ÖUP, i samband med vilken Finansinspektionen alltså kommer att bedöma vilka kapitalbasnivåer som är lämpliga för institutet. I de fall en pelare 2-vägledning bedöms nödvändig kommer institutet att underrättas om det i samband med att kapital- och likviditetskrav beslutas och meddelas efter avslutad ÖUP.

⁹ Riktlinjer om gemensamma förfaranden och metoder för översyns- och utvärderingsprocessen (ÖUP) och stresstester för tillsynsändamål. EBA/GL/2022/03 av den 18 mars 2022.

¹⁰ Avsnitt 7.7.1 i EBA:s riktlinjer.

¹¹ För mer information om FI:s metod för själva kategoriseringen se promemorian ”Finansinspektionens kategorisering av kreditinstitut och filialer för den löpande tillsynen” (FI Dnr 22-18982), september 2022, FI.

För mer information om nu gällande kategorisering se promemorian ”Tillsynskategorisering av svenska kreditinstitut och utländska kreditinstituts svenska filialer för 2023” (FI Dnr 22-19478), september 2022, FI.

Som utgångspunkt kommer FI att se över bedömningen

- årligen för banker i tillsynskategori 1
- minst vartannat år för banker i tillsynskategori 2.

För banker i tillsynskategori 3 och 4 genomförs ÖUP mer sällan så länge riskbilden inte motiverar tätare översyn. För dessa banker har FI som ambition att genomföra en ÖUP ungefärligen var tredje år. FI kan komma att avvika från den angivna periodiciteten om det finns skäl för det.

Den vägledning som FI underrättar en bank om gäller fram till dess att vi underrättar banken om en ny vägledning.

1.5 Redaktionella frågor

Nedan följer FI:s förslag till en uppdaterad metodpromemoria. Varje avsnitt inleds med en rubrik där vi redogör för eventuella materiella förändringar i texten jämfört med dagens skrivningar.

Några saker är värda att notera:

- I den nuvarande metodpromemorian har FI skrivit svar till de tidigare inkomna remissynpunkterna, i de fall där dessa svar innehåller relevant eller viktig information om metoden har detta bakats in direkt i texten under relevant avsnitt.
- I de fall hela eller stora delar av avsnitt har tagits bort rör det sig oftast om information som framgår av någon av FI:s andra publicerade promemior, där har i stället hänvisningar lagts till.
- På flera ställen har det gjorts mindre språkliga justeringar som inte ändrar innebörden av texten. Det kan exempelvis röra sig om tidigare stavfel, grammatiska justeringar eller ändringar i tempus.

2 Metod för att bedöma en lämplig pelare 2-vägledning

I detta avsnitt redogör FI för den metod som vi avser använda för att bedöma en lämplig pelare 2-vägledning för berörda banker. Avsnittet inleds med en beskrivning av den övergripande ansatsen och processen. Efter detta följer en beskrivning av den huvudsakliga stresstestmetoden samt hur resultatet från stresstestet delas in i intervall. Avsnittet avslutas med en beskrivning av övriga bedömningsgrunder som kan ligga till grund för vägledningen.

2.1 Inledning

I promemorian Nya kapitalkrav för svenska banker (kapitalkravspromemorian) som publicerades i november 2020 beskriver FI hur de nya kapitalkraven ska tillämpas. I promemorian finns också ett antal grundläggande ställningstaganden som rör tillämpningen och utformningen av pelare 2-vägledningen. Bland annat nedan.¹²

FI kommer att för varje bank bedöma:

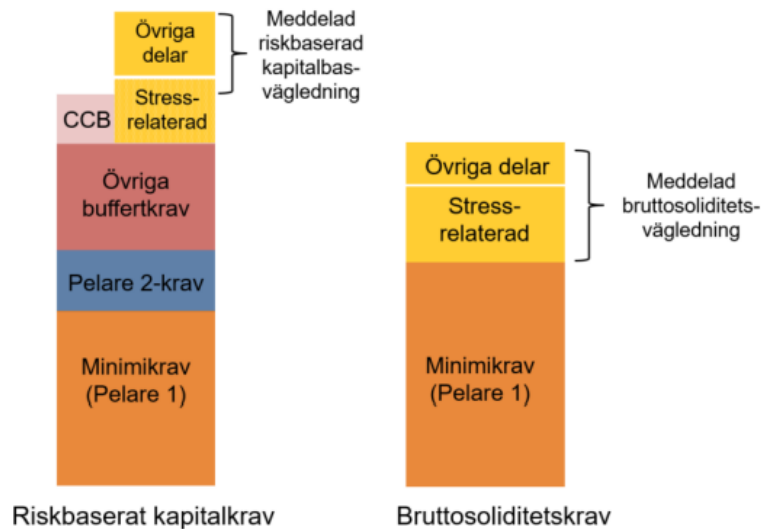
- en riskbaserad pelare 2-vägledning uttryckt i procent av de riskvägda tillgångarna, respektive
- en bruttosoliditetsvägledning uttryckt i procent av exponeringsbeloppet för bruttosoliditet.

Det kapitalbehov som bestäms genom den riskbaserade pelare 2-vägledningen ska räknas av mot kapitalkonserveringsbufferten. Det innebär att den riskbaserade pelare 2-vägledning som banken underrättas om anger den nivå som överstiger kapitalkonserveringsbufferten. Någon motsvarande avräkning görs inte för bruttosoliditetsvägledningen eftersom det inte finns någon motsvarighet till kapitalkonserveringsbufferten i reglerna för bruttosoliditet. Diagram 1 visar schematiskt hur vägledningen förhåller sig till de övriga kapitalkravskomponenterna.

Den riskbaserade pelare 2-vägledningen och bruttosoliditetsvägledningen kommer endast att kunna uppfyllas med kärnprimärkapital.

¹² För mer information se promemorian ”Nya kapitalkrav för svenska banker” (FI Dnr 20-20990), november 2020, FI.

Diagram 1. Vägledningarnas övergripande utformning

Källa: FI.

Anm. Kapitalkonserveringsbuffert har förkortats till CCB. Storleken på de olika delarna i diagrammet och staplarnas förhållande till varandra är endast illustrativa.

2.2 Övergripande ansats och process

2.2.1 Förändringar i förhållande till nuvarande metodpromemoria

Detta avsnitt består till stora delar av information som tidigare funnits med i andra delar av metodpromemorian. FI har dock tidigare beskrivit metoden som att den bygger på två led. Det finns anledning att tydliggöra att det i praktiken inte rör sig om två från varandra isolerade processer. Avsnittet har därför uppdaterats genom att förtydliga att det i praktiken rör sig om fler än två led samt hur dessa steg förhåller sig till varandra.

2.2.2 Övergripande process

Processen för att bedöma storleken på en lämplig pelare 2-vägledning sker i huvudsak i nedan fyra beskrivna steg:

1. Schabloniserat stresstest
2. Kvantitativ justering av stresstestet
3. Placering i intervall
4. Övriga bedömningsgrunder och fastställande av vägledning

En mer detaljerad beskrivning av de olika stegen finns i efterföljande avsnitt.

2.3 Huvudsaklig stresstestmetod

FI:s ställningstagande: FI avser att i huvudsak förlita sig på en känslighetsbaserad stresstestmetod. Utfallen kommer att beräknas i riskvägda termer såväl som i bruttosoliditetstermer där förändringar i de riskvägda exponeringsbeloppen endast påverkar de riskbaserade beräkningarna. Metoden kommer att tillämpas för alla banker, men det kan bli aktuellt att exponera bankerna för något olika former av stress, exempelvis för att det ska vara relevant för den aktuella affärsmodellen.

2.3.1 Förändringar i förhållande till nuvarande metodpromemoria

Det huvudsakliga ställningstagandet är oförändrat. Utöver detta har följande förändringar har gjorts i texten jämfört med nuvarande version:

- Förtydliganden kring i vilket skede institutspecifika justeringar görs har lagts till.
- Den bilaga som beskriver stresstestet mer i detalj har uppdaterats med ytterligare detaljer. Vissa detaljer som tidigare stod i löptexten har även flyttats ned till bilagan.
- Hänvisningar till den tidigare metoden för kapitalplaneringsbufferten har tagits bort då detta inte längre är relevant för den nuvarande metoden.

2.3.2 Känslighetsbaserat stresstest

FI avser att använda sig av ett känslighetsbaserat stresstest som huvudsaklig metod för att bedöma en lämplig pelare 2-vägledning. Beräkningen görs utifrån bankens senast inrapporterade resultat- och balansräkning för helåret och avser ett treårigt förlopp.

2.3.2.1 Schabloniserat stresstest

Metoden konstrueras genom att FI gör antaganden om förändringar av olika riskparametrar. Exempelvis stressas bankens kreditförluster, räntenetto, provisionsnetto, finansnetto m.m. Metoden beräknar minskningen i bankernas kärnprimärkapitalrelation till följd av stressen, både i riskbaserade termer och i bruttosoliditetstermer. Se Bilaga 1 och 2 för ytterligare detaljer kring stresstestetets utformning.

I det första steget är stresstestet helt schabloniserat i den mån att samma kalibrering och antaganden appliceras på samtliga banker.

2.3.2.2 Kvantitativ justering av stresstestet

Det kan dock bli aktuellt att exponera bankerna för något olika former av stress för att stresstestet ska vara relevant för den aktuella affärsmodellen. I ett andra steg gör FI därför eventuella institutspecifika justeringar av stresstestet, där sådana är möjliga att kvantifiera.

Det kan både röra sig om justeringar som görs för en grupp av institut, eller för enskilda institut. Justeringarna kan exempelvis grunda sig i institutets specifika affärsmodell, kostnader eller intäkter av engångskaraktär eller eventuella riskreducerande åtgärder som påverkar resultaträkningen. Det kan även röra sig om justeringar där vi ser att det schabloniserade stresstestet ger ett orimligt resultat eller om FI av något annat skäl gör bedömningen att resultat- och balansräkningen inte är representativ.

I praktiken är detta en iterativ process där justeringar kan komma att göras i flera omgångar.

2.4 Placering i intervall

FI:s förslag: Metoden beräknar minskningen i bankernas kärnprimärkapitalrelation till följd av stressen och utifrån dess utfall kommer FI att placera respektive bank i ett intervall på en skala i termer av avrundade procentsteg. Intervallens storlek skiljer sig åt mellan den riskbaserade pelare 2-vägledningen och bruttosoliditetsvägledningen.

2.4.1 Förändringar i förhållande till nuvarande metodpromemoria

FI föreslår följande förändringar:

- En justering av det tidigare ställningstagandet, innebörden är dock densamma som tidigare.
- Nya intervall, både för den riskbaserade vägledningen och bruttosoliditetsvägledningen. Se FI:s förslag nedan.
- En begränsning av hur stor en vägledning i normalfallet bör kunna bli med anledning av stresstestutfallet. Se FI:s förslag nedan.

2.4.2 Intervall för den riskbaserade vägledningen

2.4.2.1 FI:s förslag

Tabell 1 och Diagram 2 åskådliggör de intervall som FI avser placera bankerna i vad gäller riskviktade termer. Eftersom den riskbaserade vägledningen ska räknas av mot kapitalkonserveringsbufferten på 2,5 procent visas nivåerna efter avräkning mot kapitalkonserveringsbufferten.

Utfallet av stresstestet sorteras in i sex intervall. Där stegen upp till nivån 1,0 procent är 0,5 procentenheter, steget upp till nivån 2,0 procent är 1,0 procentenhet. Därefter är stegen 1,5 procentenheter upp till den högsta nivån på 5,0 procent.

Tabell 1. Intervall för den riskbaserade vägledningen

Procent

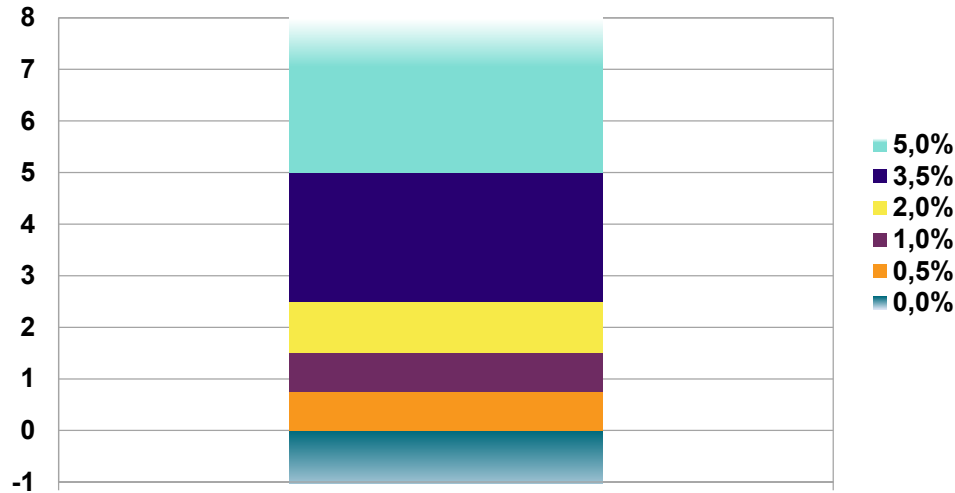
Intervallgränser – utfall från stresstestet efter avdragen CCoB	Motsvarande vägledning	Epitet
<= 0	0,0	Mycket låg kapitalvolatilitet
(0: 0,75]	0,5	Låg kapitalvolatilitet
(0,75: 1,5]	1,0	Medellåg kapitalvolatilitet
(1,5: 2,5]	2,0	Medelhög kapitalvolatilitet
(2,5: 5]	3,5	Hög kapitalvolatilitet
>5,0	5,0	Mycket hög kapitalvolatilitet

Källa: FI.

Anm. Kapitalkonserveringsbufferten (CCoB) på 2,5% har dragits bort. Den nivå på vägledningen som visas i tabellen är inte nödvändigtvis den slutliga vägledningen. FI kan använda sig av eventuella övriga bedömningsfaktorer för att justera den nivå som följer av stresstestet.

Diagram 2. Intervall för den riskbaserade vägledningen

Procent

Minskning av kapitalrelation

Källa: FI.

Anm. Grafen visar minskningen i kärnprimärkapital i relation till riskvägda tillgångar, efter avdrag för kapitalkonserveringsbufferten på 2,5 procent. Om minskningen i kapitalrelationen ryms inom kapitalkonserveringsbufferten, eller vid ett positivt utfall i stress, hamnar banken i intervallet 0%.

2.4.2.2 Skälen för FI:s ställningstagande

Enligt förslaget är antalet intervall något färre jämfört med den nuvarande metoden och intervallet som tidigare benämnts ”anpassad” är borttaget. FI föreslår även en förändring gällande avrundningen av utfallet från stresstestet (se Tabell 1). Tidigare avrundades utfallet från stresstestet uppåt i steg om 0,5 procentenheter. Enligt förslaget används bredare intervall och den automatiska avrundningen uppåt tas samtidigt bort, i stället sker en avrundning mot intervallets mittpunkt.

Vägledningen ska vara anpassad till risknivån i bankens strategi och affärsmodell, men helst inte påverkas av tillfälliga konjunkturella faktorer i någon högre utsträckning. Vissa banker har relativt stabila resultat över tid medan andra banker har resultat som i större utsträckning varierar från år till år. Eftersom stresstestmetoden baseras på föregående års resultat kan också utfallet från stresstestet variera. Något som innebär att institut kan hamna i högre eller lägre intervall från ett år till ett annat utan att den faktiska risknivån i banken har förändrats. Med bredare intervall minskar den effekten.

Ytterligare skäl till de föreslagna ändringarna är att uppnå stabilare vägledningar över tid samt mer jämförbara resultat för banker i respektive

tillsynskategori. Detta grundar sig i att det är olika frekvens på översyns- och utvärderingsprocessen beroende på vilken tillsynskategori banken tillhör. Med bredare intervall krävs det större förändringar i stresstestutfallet för att en bank ska byta intervall från ett år till ett annat, varpå vägledningen blir mer stabil över tid. Detta gäller särskilt för de institut där en ÖUP sker årligen och således får uppdaterade vägledningar oftare. Med bredare intervall resulterar stresstestet också i mer jämförbara resultat för de institut där en ÖUP sker mer sällan. Dessa banker kan påverkas olika mycket av de ovan nämnda cykliska inslagen i stresstestmetoden. Med bredare intervall påverkar enskilda bra eller dåliga år inte det slutliga resultatet i lika hög utsträckning.

Förslaget avspeglar också att resultatet av stresstestet är FI:s bästa bedömning av vad som kan hända i en hypotetisk stressituation, men inte en exakt prognos om ett framtida utfall. Utfallen från stresstesterna kan differentiera mellan vilka banker som påverkas mycket respektive mindre av den stressade situationen. Stresstestet är alltså bra på att göra en rangordning. Samtidigt måste stresstestet i kombination med FI:s bedömning utmynna i en pelare 2-vägledning uttryckt i exakta termer. Syftet med de epitet som finns i tabell 1 är ytterligare ett sätt att återspegla detta.

Att använda för smala intervall kan ge alltför volatila utfall samtidigt som alltför breda intervall kan ge upphov till omotiverat stora tröskeleffekter. FI anser att de steg som framgår av Tabell 1 och Diagram 2 är väl avvägda.

2.4.3 Intervall för bruttosoliditetsvägledning

2.4.3.1 FI:s förslag

Tabell 2 och Diagram 3 åskådliggör de intervall som FI avser placera bankerna i sett till bruttosoliditet.

Utfallet av stresstestet sorteras in i sex intervall. Den lägsta nivån är 0,15 procent, följt av nivån 0,5 procent. Därefter är stegen 0,5 procentenheter upp till nivån 1,5 procent, följt av steg om 0,75 procentenheter upp till den högsta nivån på 3,0 procent.

Tabell 2. Intervall för bruttosoliditetsvägledningen

Procent

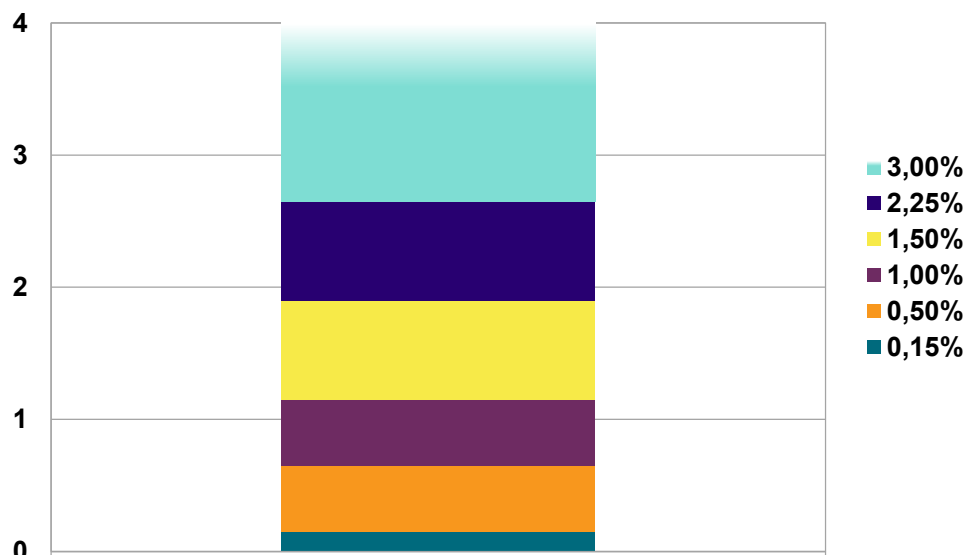
Intervallgränser – utfall från stresstestet	Motsvarande vägledning	Epitet
$\leq 0,15]$	0,15	Mycket låg kapitalvolatilitet
$(0,15; 1,0]$	0,50	Låg kapitalvolatilitet
$(1,0; 1,5]$	1,00	Medellåg kapitalvolatilitet
$(1,5; 2,25]$	1,50	Medelhög kapitalvolatilitet
$(2,25; 3,0]$	2,25	Hög kapitalvolatilitet
$> 3,0$	3,00	Mycket hög kapitalvolatilitet

Källa: FI.

Anm. Den nivå på vägledningen som visas i tabellen är inte nödvändigtvis den slutliga vägledningen. FI kan använda sig av eventuella övriga bedömningsfaktorer för att justera den nivå som följer av stresstestet.

Diagram 3. Intervall för bruttosoliditetsvägledningen

Procent

Minskning av kapitalrelation

Källa: FI.

Anm. Grafen visar minskningen i primärkapital som andel av exponeringsbeloppet för bruttosoliditet. Vid ett positivt utfall i stress hamnar banken i det lägsta intervallet på 0,15%.

2.4.3.2 Skälen för FI:s ställningstagande

Den nuvarande metoden består av sju intervall upp till en nivå på 1,5 procent. Liksom för den riskbaserade vägledningen tas intervallet som tidigare benämnts ”anpassad” bort. FI föreslår även en förändring gällande avrundningen av utfallet från stresstestet (se tabell 2). Tidigare avrundades utfallet från stresstestet uppåt. Med de nya intervallen föreslår FI i stället en avrundning nedåt. Anledningen till detta är att de nya intervallen är bredare

varför avrundning uppåt skulle få större konsekvenser i form av högre vägledning jämfört med dagens smalare intervall.

De nuvarande intervallen för bruttosoliditetsvägledningen har fungerat ändamålsenligt men det har visat sig att de inte fullt ut täcker de utfall som stresstesterna ger. Dels är det relativt få institut som enligt stresstesterna hamnar i de lägre intervallen, dels förhållandevis många institut som hamnar i kategorin ”anpassad”. FI anser därför att det är lämpligt att anpassa intervallen så att de i större utsträckning återspeglar den faktiska fördelningen som stresstesterna ger.

Syftet med de föreslagna ändringarna är således främst att justera intervallen så att de i högre grad avspeglar den fördelning av resultaten som stresstesterna ger. Utöver detta uppnås samma effekter som med de föreslagna intervallen för den riskbaserade vägledningen. Det vill säga att hantera den cykliska effekten i stresstestmetoden och uppnå mer stabila och jämförbara vägledningar över tid för banker i olika tillsynskategorier.

2.5 Begränsning av pelare 2-vägledningens storlek

FI:s förslag: Samtliga institut som får ett stresstestutfall, efter eventuella justeringar i stresstestet, som överstiger 5 procent riskvägt respektive 3 procent i bruttosoliditet (alltså mycket höga utfall) kommer att placeras i den högsta kategorin. Om det inte finns andra skäl att höja vägledningen mer än vad som följer av stresstestet, innebär det i praktiken att ett institut i normalfallet inte meddelas en riskbaserad vägledning som överstiger 5 procent, eller en bruttosoliditetsvägledning som överstiger 3 procent.

2.5.1.1 Skälen för FI:s ställningstagande

Ett övergripande syfte med Finansinspektionens metod är att åstadkomma förutsebarhet och likabehandling i myndighetens bedömning av vilka kapitalbasnivåer som är lämpliga för respektive institut.

När FI införde den nuvarande ansatsen för att bedöma storleken på pelare 2-vägledningen bedömde FI att de flesta institut skulle få en riskbaserad vägledning på 1,0–1,5 procent av de riskvägda tillgångarna respektive en bruttosoliditetsvägledning på 0,2–0,5 procent av exponeringsbeloppet för bruttosoliditet. Samtidigt konstaterade FI att det kan skilja sig mellan olika

institut och att vägledningen därför kan bli både högre och lägre än dessa nivåer.

Efter att ha tillämpat metoden under två år kan vi konstatera att de flesta institut som har omfattats av en ÖUP har fått en riskbaserad vägledning som är upp till 2 procent av de riskvägda tillgångarna. Ett litet antal institut har emellertid fått betydligt högre vägledningar, i vissa fall högre än 5 procent av de riskvägda tillgångarna, ofta som ett direkt resultat av hur de presterar i stresstestet. De flesta institut har fått en bruttosoliditetsvägledning på upp till 1,5 procent, men även här har ett antal institut fått en högre vägledning som ett resultat av stresstestet.

Det som kännetecknar dessa institut är att de oftast har haft svag lönsamhet och gjort stora förluster de senaste åren. Detta har i sin tur ofta berott på att de har haft höga kreditförluster eller kostnader. Institut som uppvisar återkommande och ofta stora förluster, har ett större behov av buffertkapital för att kunna driva verksamheten vidare vid finansiell påfrestning. De förhållandevis höga vägledningarna har följaktligen varit motiverade vid tidpunkten för underrättelsen. Finansinspektionen anser emellertid att ökad förutsebarhet och ökad likabehandling är tungt vägande skäl för att begränsa hur stor en vägledning i normalfallet bör bli.

Hög volatilitet i olika poster i ett instituts resultaträkning innebär att stresstestutfallen kan variera över tid. Institut som meddelats relativt höga vägledningar har ofta varit mindre institut för vilka det kan gå ett antal år innan en ny vägledning meddelas. Eftersom ett stresstest alltid baseras på historiska siffror kan tidpunkten för när FI genomför en ÖUP på ett institut påverka stresstestets utfall och därmed också vägledningens storlek. FI försöker motverka oönskade variationer i utfallen genom att jämma ut poster i resultaträkningen och beräkna ett genomsnitt under de senaste tre åren. Men beroende på var i ÖUP-cykeln ett institut befinner sig, kan ett eller flera ”dåliga” år ingå i det historiska genomsnittet för ett institut men inte för ett annat.

Även om sådana skillnader i vägledningens storlek kan vara motiverade vid tidpunkten för när vägledningen meddelas, går det inte att bortse från att det över tid kan innebära skillnader för institut med i grunden liknande risker och affärsmodeller som framstår som omotiverade. Det gäller som sagt särskilt för institut där det kan gå flera år från en ÖUP till nästa.

Risken för att sådana skillnader uppstår kan begränsas genom att alla institut med mycket hög kapitalvolatilitet placeras i samma intervall och som utgångspunkt tilldelas samma storlek på vägledningen.

I praktiken innebär alltså förslaget en begränsning av hur mycket ett instituts historiska förluster kan bidra till en väglednings storlek. För institut vars vägledning baseras på mycket höga stresstestutfall, skapas därmed bättre förutsebarhet om kommande vägledningars storlek och ökade möjligheter att styra sin kapitalplanering.

En potentiell svaghet i en sådan begränsning är att ett institut vid tidpunkten för underrättelsen kan ha ett större behov av buffertkapital och att en lämplig kapitalbasnivå därmed kan vara högre än vad vägledningen ger uttryck för. Det ska i det sammanhanget betonas att det torde vara ett fåtal institut för vilka den situationen kommer att uppstå. Om den uppstår, och det finns ett behov av större buffertkapital – och i så fall hur stort det är – blir då för det enskilda institutet att ta ställning till inom ramen för sin interna kapital- och likviditetsutvärdering (IKLU). Det ökade handlingsutrymme som en begränsning av vägledningens storlek kan innebära för vissa institut, behöver alltså mötas med att dessa institut tar ett större ansvar för sin kapitalplanering. Eftersom FI kommer redogöra för stresstestets utfall samt övriga eventuella överväganden som ligger till grund för vägledningen kommer instituten ha visst underlag för den bedömningen.

Det bör i sammanhanget också påminnas om vägledningens funktion och karaktär. Även om det finns en stark förväntan från Finansinspektionen (och marknaden) att instituten lever upp till vägledningen vid normala förhållanden, ska bufferten kunna användas om det behövs i tider av finansiell påfrestning. Vägledningen är placerad ovanpå minimikraven och det kombinerade buffertkravet och till skillnad från det kombinerade buffertkravet är det inte förenat med några automatiska restriktioner vad gäller exempelvis utdelning eller kupongbetalningar på primärkapitalinstrument att bryta mot vägledningen.

I praktiken innebär det att FI har ett stort handlingsutrymme att agera utifrån den specifika situationen om vägledningen inte är uppfylld. Det handlingsutrymme är inte begränsat av vägledningens storlek. Finansinspektionen har alltid möjlighet att inleda en intensifierad tillsyn av ett institut om omständigheterna ger anledning till det, oavsett hur stor en tidigare meddelad vägledning är. Det inbegriper möjligheten att begära en kapitalplan från institutet om det bedöms påkallat.

Det är först om en bank bryter mot vägledningen vid upprepade tillfällen som FI kan fatta beslut om särskilt kapitalbaskrav av just den anledningen. Den inskränkning i inspektionens befogenheter som kan sägas uppstå i och med den föreslagna begränsningen av vägledningens storlek, är alltså att tidpunkten för när ett sådant beslut kan fattas senareläggs för ett fåtal institut. Enligt Finansinspektionen påverkar det emellertid inte myndighetens möjligheter att bedriva en effektiv och ändamålsenlig tillsyn.

Vid en samlad bedömning anser därför Finansinspektionen att behovet av likabehandling och förutsebarhet talar för att metoden bör innehålla en begränsning av hur stor en vägledning i normalfallet bör kunna bli.

Finansinspektionen anser att den föreslagna begränsningen av vägledningens storlek endast bör gälla när lämpliga kapitalbasnivåer fastställs på grundval av stresstestet och det inte finns andra skäl att höja vägledningen. Det kan alltså även fortsättningsvis finnas anledning för Finansinspektionen att underrätta ett institut om en vägledning som överstiger 5 respektive 3 procent, av andra skäl än stresstestutfallet. Se nedan under 2.6.

2.6 Prövning av övriga bedömningsgrunder

FI:s förslag: Behovet av en pelare 2-vägledning ska som utgångspunkt bedömas utifrån den känslighetsbaserade stresstestmetodens utfall. Utfallet kan kompletteras med ytterligare bedömningsgrunder för att kunna väga in andra aspekter som inte nödvändigtvis återspeglas av stresstestet och för att kunna justera för utfall som av något skäl kan framstå som orimliga.

I den mån det anses vara nödvändigt avser FI därför att komplettera resultatet från stresstestet med en rad andra, kvalitativa bedömningsgrunder och aspekter. I förekommande fall kommer vi även att beakta det stresstest som leds av EBA.

2.6.1 Beskrivning av eventuella förändringar i förhållande till nuvarande promemoria

Följande förändringar har gjorts i texten jämfört med nuvarande metodpromemoria:

- Beskrivningen av de kvalitativa bedömningsgrunderna har justerats för att bättre återspegla den process som beskrivs under avsnitt 2.2

och 2.3. Även det huvudsakliga ställningstagandet har justerats på motsvarande sätt.

- Hänvisningar till det makrobaserade stresstestet som utförs av FI har tagits bort.

2.6.2 Ytterligare bedömningsgrunder

Behovet av en pelare 2-vägledning ska som utgångspunkt bedömas utifrån den känslighetsbaserade stresstestmetodens utfall. Liksom beskrivs i avsnitt 2.3 är stresstestet i ett första steg schablonartat, varpå FI sedan gör institutspecifika justeringar av stresstestet. FI anser att det varken är lämpligt eller möjligt att mekaniskt förlita sig på resultatet av ett visst stresstest. Det resultat som stresstestet ger efter dessa justeringar kan därför behöva kompletteras med ytterligare bedömningsgrunder för att kunna väga in andra aspekter som inte nödvändigtvis går att återspegla i stresstestet. Exempelvis sådant som inte går att kvantifiera. I förekommande fall beaktar vi även ytterligare kvantitativa bedömningar i form av det stresstest som leds av EBA.

Det är inte möjligt för FI att ange alla de bedömningsgrunder som kan komma att ingå i detta steg. Det skulle dock kunna handla om sådant som inte ingår i den känslighetsbaserade stresstestmetoden, men som har bäring på bankens kapitalvolatilitet. Exempelvis om det skett stora förändringar i en banks affärsmodell eller balansräkning som inte har fångats upp i inrapporterad data, eller att de risker som banken främst är utsatt för inte fångas av stresstestet. Likaså kan stora inslag av riskreduceringstekniker, såsom värdepapperiseringar och kreditgarantier, behöva vägas in. Stora inslag av förvärvade fordringar och överlikviditet kan också vara skäl till en ytterligare bedömning. Det kan också bli aktuellt att titta närmare på utfallen för en bank med exceptionellt god eller dålig lönsamhet. I den mån bankens interna modeller har brister som lett till kapitalpåslag kan detta också behöva prövas inom ramen för en kvalitativ bedömning. FI kan i detta led också komma att ta hänsyn till det stresstest som banken gör i sin egen interna kapitalutvärdering liksom dess kapitalplaneringsförmåga. Det kan också bli relevant att väga in andra aspekter än dessa exempel.

FI avser även att beakta utfallen för relevanta jämförelseobjekt. Med detta menas att vi beaktar det slutliga utfallet från stresstestet samt eventuella beslutade pelare 2-vägledningar för institut med exempelvis likande affärsmodell, storlek eller risknivå. Detta för att säkerställa att en lämplig bedömning görs i förhållande till jämförbara banker. Detta är särskilt viktigt

för institut där FI gör en ÖUP mer sällan eftersom det löpande görs mindre justeringar i själva stresstestmetoden.

EBA:s stresstestmetod

EBA leder och samordnar vart annat år stresstester av de största bankerna i EU.¹³ Testet är av så kallad ”bottom-up”-karaktär. Det vill säga bankerna själva utför många av beräkningarna men utifrån en konsekvent metod och ett makrofinansiellt scenario som tas fram i en EU-gemensam process. Tillsynsmyndigheterna inom EU ansvarar för kvalitetsgranskning av resultatet.

Stresstestet syftar till att bedöma vilken inverkan olika typer av stress har på bankernas kapitaltäckning. De banker som ingår i testet estimerar påverkan på kreditrisk, marknadsrisk, motpartsrisk och operativ risk samt på deras huvudsakliga inkomstposter utifrån det svårartade scenario som Europeiska systemrisknämnden (ESRB) bestämmer.

FI beaktar EBA:s stresstest vid bedömningen av lämplig pelare 2-vägledning för de banker som ingår i EBA:s stresstest.

3 Offentliggörande

3.1 Beskrivning av eventuella förändringar i relation till nuvarande metodpromemoria

FI föreslår inga materiella förändringar vad gäller offentliggörandet av pelare 2-vägledningens storlek eller FI:s metoder. Texten har dock kortats ned.

3.2 Pelare 2-vägledningens storlek

FI offentliggör kvartalsvis promemorian ”Kapitalkrav för svenska banker” för banker i tillsynskategori 1 och 2. I dokumentet redovisas bankernas kapitalkrav och kapitalbas per utgången av respektive kvartal.¹⁴

¹³ Se ”EBA launches 2023 EU-wide stress test”, januari 2023, för mer information om den senaste versionen av stresstestet. <https://www.eba.europa.eu/eba-launches-2023-eu-wide-stress-test-0>

¹⁴ Se promemorian ”De svenska bankernas kapitalkrav, fjärde kvartalet 2022” (FI Dnr 22-5832), 24 februari 2023, FI, för mer information samt den senast publicerade versionen.

FI avser att offentliggöra underrättade vägledningar, i tillägg till kapitalkraven. Primärt för de större banker som redan idag omfattas av FI:s kvartalsvisa offentliggörande.¹⁵

3.3 FI:s metoder

I syfte att ytterligare stärka de berörda bankernas möjlighet till förståelse av FI:s metoder kommer respektive bank i samband med att den erhåller den avstämningsskrivelse i vilken FI:s preliminära nivå på vägledningen anges också att delges information om hur det känslighetsbaserade stresstestet kalibrerats och vilket utfall det har givit.

4 Förslagets konsekvenser

4.1 Konsekvenser för bankerna

FI:s konsekvensanalys visar att de föreslagna intervallen för den riskbaserade vägledningen skulle innebära en oförändrad vägledning för majoriteten av bankerna jämfört med dagens intervall. De föreslagna intervallen för bruttosoliditetsvägledningen skulle i genomsnitt innebära något lägre nivåer jämfört med idag. Men den slutliga effekten av de förändrade intervallen beror också på den exakta kalibreringen av stresstestet, något som kan variera från år till år.

FI:s sammantagna bedömning är att de föreslagna förändringarna i kombination med den exakta kalibreringen av stresstestet kommer att leda till att en majoritet av bankerna får oförändrade, eller ungefär samma vägledningar som med dagens metod. Utfallen kan dock skilja sig för olika banker och kan för den enskilda banken bli såväl något högre som något lägre än med dagens metod.

Vad gäller de föreslagna maximala nivåerna på 5 respektive 3 procent är det endast fem banker som hittills underrättats om vägledningar som överstiger dessa nivåer. Det som har kännetecknat majoriteten av dessa institut är att de har gjort betydande förluster i relation till kapitalbasen. Typiskt sett är det också denna typ av institut som kan få vägledningar som är högre än 5 respektive 3 procent även fortsättningsvis. FI kommer att göra en

¹⁵ Se avsnitt 3.9 i kapitalkravspromemorian.

uppdaterad bedömning av de banker som underrättats om pelare 2-vägledningar som överstiger 5 respektive 3 procent.

4.2 Konsekvenser för FI

FI gör bedömningen att de föreslagna förändringarna i metoden inte kommer leda till något merarbete för myndigheten.

Bilaga 1 - Den känslighetsbaserade stresstestmetodens övergripande utformning

I denna bilaga redogör FI översiktligt för stresstestets huvudsakliga utformning. FI utvecklar och förfinar dock testet kontinuerligt varför vissa aspekter kan bli inaktuella, samtidigt som nya delar kan tillkomma. Redogörelsen avser det schabloniserade stresstest som beskrivs i avsnitt 2.3.2.1, dvs. innan eventuella kvantitativa justeringar gjorts.

Övergripande metodval

Stresstestet avser ett treårigt förlopp och konstrueras genom förändringar i olika riskparametrar, där den största påfrestningen tillförs företagen under det första året. Stresstestet bygger inte på något underliggande makroekonomiskt scenario men kalibreringen av riskparametrarna är avsedda att motsvara en svår men inte osannolik finansiell påfrestning.

Stresstestet utgår ifrån inrapporterad finansiell data för bankernas balansräkning, resultaträkning och kapitalsituation. Utgångsläget (basåret) är det fjärde kvartalet föregående år vad gäller inrapporterade siffror från balansräkningen och kapitalsituationen. För resultaträkningen är utgångspunkten ett genomsnitt av de senaste tre åren. Anledningen till detta är att poster i resultaträkningen i högre grad kan variera från ett år till ett annat.

Utfallen beräknas som utgångspunkt genom en så kallad top-downansats, det vill säga beräkningarna utförs av FI. Undantaget är stress av pensionsposter i balansräkningen där bankerna själva får göra vissa beräkningar i enlighet med FI:s instruktioner. Data som ligger till grund för beräkningarna utgörs till stor del av den data som bankerna rapporterar in i den periodiska inrapporteringen. I viss utsträckning kan data också tas in i andra sammanhang, exempelvis i de löpande riskgenomgångar som FI har med bankerna.¹⁶

Utfallet i relation till den riskvägda vägledningen bestäms som den största minskningen av kärnprimärkapitalkvoten i stress under den treåriga period som stresstestet omfattar. Utfallet i relation till bruttosoliditetsvägledningen motsvarar den största minskningen av bruttosoliditetskvoten under samma period.

¹⁶ Även en särskild informationsinhämtning kan behövas för att bedöma aspekter som inte framgår av tillgänglig information.

Stress av specifika riskparametrar

Representativ resultaträkning innan stress

Eftersom resultaten för en del företag varierar en hel del över tid anser FI det lämpligt att basera den underliggande intjäningen på ett genomsnitt av de senaste tre årens resultat justerat för förändringen av balansräkningen under treårsperioden. Detta görs genom att räkna ut kvoten för alla materiella poster på resultaträkningen i relation till balansomslutningen. Sedan beräknas den genomsnittliga intäkten eller kostnaden separat för varje post i relation till balansomslutningen under de tre senaste åren (dvs den genomsnittliga kvoten). Slutligen blir värdet för varje post i stress den genomsnittliga kvoten multiplicerat med den genomsnittliga balansräkningen under föregående år.

Stress av intäkter och kostnader

Intäkter stressas i första hand genom en schablonartad minskning av räntenettot, provisionsnettot och det finansiella nettoresultatet. Övriga intäkter som erhållna utdelningar och intäkter från investeringar och samriskföretag stressas på motsvarande sätt. För vissa företag finns det behov att göra en mer riskkänslig analys som baseras på mer detaljerad data.

Eftersom några banker i kategorierna 3 och 4 har betydande leasingverksamhet kan denna komma att stressas explicit.

Bankens administrativa kostnader antas vara oförändrade i stress.

Kreditförluster

Kreditförlusterna stressas genom antaganden om specifika förlustkvoter för de olika typer av exponeringar som banken har på sin balansräkning (kreditförlustnycklar). Dessa ställs mot bankens historiska kreditförlustnivåer multiplicerat med en viss faktor. Den metod som ger högst utfall används i stresstestet.

Stress av operativa förluster

I stresstestet antas det att det inträffar en operativ förlusthändelse år 1. Förlusten kalibreras i relation till storleken på de historiska nettointäkterna.

Hantering av tillgångar och skulder på balansräkningen

Generellt antas balansräkningen vara statisk i stresstestet. Det innebär att sammansättningen av tillgångar och skulder är oförändrad under stress.

Stress av riskvägda tillgångar

Utöver påverkan från balansräkningens sammansättning kan de riskvägda exponeringarna för kreditrisk påverkas av förändringar i olika riskparametrar. Riskvikterna ökar på grund av kreditriskmigration för de portföljer där kreditrisken kapitaltäcks med interna modeller. I stresstestet antar vi att det sker en ökning de riskvägda tillgångarna som beräknas med interna modeller (REA-IRK). Även de riskvägda tillgångar som beräknas med standardmetoden (REA-SA) ökar med en viss procentsats, dock antas denna ökning vara mindre än för REA-IRK eftersom de underliggande riskvikterna i standardmetoden är högre.

Balansräkningen kan också påverkas om redovisningsvalutan försvagas eller förstärks.

Stress av pensioner

När värdet av en banks pensionstillgångar eller pensionsförpliktelser ändras så ändras samtidigt storleken på bankens kapitalbas. Pensionstillgångar värderas till det verkliga värdet medan värdet av en grupp pensionsförpliktelser beror på vilka antaganden banken gör om till exempel diskonteringsräntan eller inflationen. FI kommer att stressa tillgångarnas värde och banken får själv beräkna värdet av de stressade pensionsförpliktelserna givet parametervärden som FI bestämmer. Se bilaga 2 för ytterligare detaljer.

Övriga antaganden

Om företagen gör vinst i den stressade situationen görs avdrag för skatt enligt gällande bolagsskatt och utdelning enligt en schablonnivå.

Bilaga 2 – Stress av pensionsposter i bankens balansräkning

Pensioner som redovisas i balansräkningen kan ge betydande påverkan på en banks kapitalbas under ogynnsamma finansiella förhållanden och är därför en av de poster FI stressar i det känslighetsbaserade stresstest som ligger till grund för pelare 2-vägledningen.

Hur pensioner påverkar kapitalbasen

Det finns många typer av pensionsarrangemang. Det är bara de arrangemang som enligt gällande redovisningsregler måste tas upp på balansräkningen som kan påverka kapitalbasen. Pensionsarrangemang som aldrig tas upp på balansräkningen kan inte heller påverka kapitalbasen.

Pensionsposter i balansräkningen kan vara pensionstillgångar eller pensionsskulder. Hur ett visst pensionsarrangemang, exempelvis en pensionsplan, redovisas i balansräkningen beror bland annat på om arrangemanget innebär en nettotillgång eller en nettoskuld.

Värdet på pensionernas förvaltningstillgångar bestäms utifrån priser och räntenivåer, vanligen marknadsnoterade sådana. Värdet på pensionsförpliktelserna bestäms däremot av aktuariella antaganden om framtiden. Dessa kan vara demografiska antaganden om exempelvis förmånstagarnas livslängd och förtidspensionering, eller finansiella antaganden om diskonteringsränta, inflation och skatt. De samlade pensionsförpliktelserna i ett arrangemang utgör en pensionsskuld.

Enligt kapitaltäckningsreglerna ändras storleken av kapitalbasen när följande poster ändrar värde: kapitalbasposter, justeringar, avdrag eller undantag. När pensionsposter i balansräkningen ändrar värde så ändras också storleken av kapitalbasposten ackumulerat övrigt totalresultat. Samtidigt ändras storleken på avdraget av att pensionsposterna ändrat värde, men det avdraget kan aldrig vara mindre än noll eller större än pensionstillgångarna i balansräkningen.

Varför FI utvärderar pensionseffekter inom P2G

De samlade pensionsposterna är ofta stora i relation till kapitalbasen. Därför kan även små ändringar i antaganden om framtiden leda till stora absoluta ändringar av pensionsposterna. Det kan i sin tur ge stora förändringar i kapitalbasen.

Värdet på pensionsposter förändras dessutom ofta. Många förvaltningstillgångar får sina värden från marknadsnoterade priser. Det kan leda till en volatilitet i kapitalrelationerna utan att något behöver ha ändrats i bankens vanliga verksamhet.

Dessa fenomen föranleder FI att inkludera effekter av pensioner i det känslighetsbaserade stresstest som ligger till grund för pelare 2-vägledningen.

Hur FI utvärderar pensionseffekter inom P2G

FI utvärderar pensioners påverkan på kapitalbasen genom att justera värdena på de parametrar som bestämmer pensionsposternas storlek i balansräkningen. Justeringen ska motsvara en finansiell påfrestning som stressar pensionsposterna och därmed minskar kapitalbasen. För att korrekt kunna fånga hur ändringar i parametrar kan påverka balansräkningens pensionsposter separerar vi pensionsposterna i mindre delar, exempelvis i enskilda pensionsplaner, innan den kvantitativa utvärderingen startar.

Pensionernas förvaltningstillgångar stressas olika beroende på om de direkt påverkas av räntenivåer eller inte. Tillgångar som bara indirekt eller inte alls påverkas av räntenivåerna stressas genom en relativ värdeminskning som är lika för varje tillgångsslag, men kan vara olika för olika tillgångsslag. Exempel på sådana tillgångar är aktier och fastigheter. Räntebärande och andra tillgångar som direkt påverkas av räntenivån stressas genom ett så kallat parallellskift av räntenivåerna för alla löptider. Tillgångarnas värde antas från det ändra värde proportionellt mot den modifierade duration de har.

Om den entitet som provas är en svensk grupp bestäms pensionsskuldens storlek i balansräkningen enligt redovisningsramverket IAS 19. FI har ingen möjlighet att själv beräkna utfallet av att ändra de aktuariella antaganden som ligger till grund för beräkningen av pensionsförpliktelserna. Därför kommer FI välja en stressad nivå på parametrar och låta bankerna själva beräkna värdet av sina pensionsförpliktelser. Exempel på parametrar som stressas är diskonteringsräntor och förväntad inflation. Det kommer sig av att företag som använder IAS 19 har relativt stor frihet att bestämma värdet på de parametrar som bestämmer pensionsskulden. En gemensam nivå ger därför en högre grad av likabehandling under stress. Oavsett bankens nivåer i utgångsläget utvärderar FI den totala effekten på kapitalbasen som följer av FI:s stressade antaganden. Om den samlade effekten leder till en

minskning av kapitalbasen kommer minskningen inkluderas i utfallet av det känslighetsbaserade stresstestet. Det finns också en liten möjlighet att en banks egna nivåer på sina parametrar är tillräckligt konservativa för att det totala utfallet av pensionsstressen ska ge ett tillskott till kapitalbasen. Då får det tillskottet användas för att täcka underskott som genererats i andra delar av det känslighetsbaserade stresstestet.

Om det i stället är en svensk juridisk person som prövas kommer pensionsskulden inte ändra storlek i de fall företag tillämpar kompletterade redovisningsregler för juridiska personer (RFR 2) från Rådet för finansiell rapportering. Diskonteringen av pensionsförpliktelserna sker då med en ränta som bestäms en gång per år, och som inte är direkt kopplad till marknadsnoterade räntenivåer. Därför ändras inte heller pensionsskuldens storlek under stress i detta fall.